

Økningen av digitale løsninger i dagliglivet driver frem behovet for systemisk endring basert på **digital transformasjon** både generelt og mer spesifikt i inkluderende opplæringsystemer.

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (Agency) mener at idealet for inkluderende opplæringsystemer er å sikre at alle elever i alle aldre har tilgang til meningsfulle læremuligheter av høy kvalitet i sine lokalsamfunn, sammen med venner og medelever. Dette krever også en systemisk endring der alle nivåer i opplæringssystemet vurderes.

Nylige nasjonale og internasjonale kriser i Europa har fått frem feilene i opplæringssystemene. Fjernundervisning har spesielt påvirket elever som opplever det digitale skillet. Når man transformerer digitale rom og læringsrom, må målet være å bygge noe bedre for å skape bærekraftige, motstandsdyktige systemer.

Dette sammendraget tar sikte på å gi informasjon og anbefalinger til beslutningstakere slik at de kan vurdere transformasjonen av digital opplæring og inkluderende opplæring helhetlig.

Rapport om *inkluderende digital opplæring*

Agency har samarbeidet med Institut für Technologie und Arbeit (Tyskland) for å utarbeide rapporten *Inclusive Digital Education* [Inkluderende digital opplæring], som undersøker behovet for at inkluderende opplæring og digital transformasjon skal vurderes på en helhetlig måte. Den analyserer forskning, politikk og retningslinjer, praksistrender og ekspertuttalelser, og den gir en oversikt over utviklingen og belyser problemstillinger i inkluderende digital opplæring som fortsatt må tas tak i.

Visjonen om **inkluderende (og) digital opplæring**:

- ◊ involverer alle nivåer i opplæringssystemet – fra individet (elever og lærere) til det organisasjonsmessige (skolene) og det regionale eller nasjonale nivået
- ◊ ser på inkludering, utenforskap, digitalisering og det digitale skillet som helhetlige, gjensidig avhengige, sammenhengende problemstillinger
- ◊ er forankret i opplæringssystemets strukturer for å fremme motstandsdyktige opplæringsystemer som tilbyr like utdanningsmuligheter for alle elever
- ◊ er basert på **digital transformasjon** som går langt utover det å bare bruke digital teknologi i opplæringen

Dette sammendraget presenterer noen av rapportens hovedfunn og hvilken relevans disse har for politikk og retningslinjer rundt inkludering og digital transformasjon for å kunne bygge mer robuste opplæringsystemer.

Hovedbudskap for politikk og retningslinjer for inkluderende og digital opplæring

Hovedbudskapene tar for seg fire helhetlige og sammenknyttede områder for politikk og retningslinjer og hvilken rolle de har i den digitale transformasjonen av inkluderende opplæring:

- 🔗 Teknologi
- 🔗 Elever og lærere
- 🔗 Utdanningsinstitusjoner
- 🔗 Regional og nasjonal ledelse av opplæringssystemet.

Teknologi

En brukertilpasset designmetode som benytter universell utforming, kan unngå ulemper som dårlig brukervennlighet, høye kostnader eller mangel på IT-støtte. Tekniske hjelpemidler brukes bare når universelt utformet teknologi ikke er nok til å dekke alle brukernes behov.

Teknologi som kunstig intelligens (AI), virtuell og utvidet virkelighet kan ha en betydelig innvirkning på inkluderende digital opplæring i fremtiden. Derfor er forskning på bruken, effektiviteten, tilgjengeligheten, fordelene og risikoen viktig. AI-teknologiens muligheter for tilrettelegging og tilpasning kan være nøkkelen til å oppnå universell utforming og bruk for pedagogiske verktøy.

Universell utforming for læring er en overordnet strategi for å hindre utenforskap innen digital opplæring.

Men tverrfaglige grupper og/eller forskningsgrupper må utvikle nødvendige infrastrukturer og innovative teknologier for inkluderende digital læring. Disse gruppene bør bestå av lærere, IT-eksperter og elever, inkludert de som er sårbare for utenforskap.

Politikkutforming og praksis må grundig overveie de etiske implikasjonene ved bruk av AI og annen ny teknologi i opplæringen, spesielt i inkluderende miljøer. Politikk og retningslinjer må sikre etisk bruk av ny teknologi og beskytte alle elever mot det digitale skillet.

Elever og lærere

Sårbarhet for utenforskap i digital opplæring kan være knyttet til læringsrelaterte fenomener som er sterkt knyttet til (samfunnsmessige) systemmekanismer.

Innenfor opplæringen må både politikk, retningslinjer og praksis ta hensyn til følgende sentrale aspekter for elevene:

- 🔗 Øke bevisstheten om elevers sårbarhet for digitalt utenforskap av opplæringssystemet i digitale sammenhenger generelt og spesifikt hvilke individuelle og miljømessige forhold (f.eks. digital kompetanse, sosiale ulikheter) som påvirker elevenes grad av inkludering i opplæringen og deres tilgang til digital opplæring.
- 🔗 Ta tak i individuelle elevers tilgang til, og muligheter til, å delta sosialt i digital opplæring, og sikre at de bidrar til å utvikle digitale løsninger for egen læring. Den «skjulte» ekspertisen hos elever, familier og medelever når det gjelder å støtte sin egen læring, bør utnyttes for å utvikle og teste ny teknologi.

Ved utforming av inkluderende digitale opplæringsmiljøer må ikke fokuset være på den enkelte elevs behov, men på å kombinere innsikt fra ulike individer eller grupper som er sårbare for utenforskap. Dette sikrer et helhetlig perspektiv på inkludering og muliggjør digital opplæring av høy kvalitet for alle elever.

Lærerne mangler fortsatt digital kompetanse. Grunnleggende lærerutdanning og kontinuerlig faglig utvikling må ha et kontinuerlig fokus dette. Evnen til å bruke digital teknologi, medieutdanning og tekniske hjelpemidler er viktig, men viktig er også muligheten til å velge digitalt læringsinnhold og designe inkluderende læringsmiljøer som tar hensyn til individuelle elevers preferanser, kompetanser eller ferdigheter.

Lærere må ta etiske beslutninger og vurdere fordeler og ulemper når de implementerer digitale verktøy i undervisningen, for eksempel når det gjelder personvern og nye teknologiers praktiske krav. Det mangler etiske retningslinjer for å hjelpe lærere til å ta beslutninger om inkluderende digital undervisning.

Mediekompetanse, datakompetanse og databasert beslutningstaking er avgjørende for inkluderende digital undervisning. Men digitalisering og inkludering betraktes som separate emner på tidlige opplæringsnivåer, noe som medfører vanskeligheter.

Utdanningsinstitusjoner

Lærerne trenger støtte fra organisasjonsnivået (dvs. skoler) for å få nødvendig kunnskap og veiledning. Samarbeid mellom aktørene – lærere, skoleledere, støttepersonell, det bredere fellesskapet, skolestyret, beslutningstakere, familier – er avgjørende for å vurdere hvilke strukturer og digitale løsninger som trengs for å støtte hver elev. Formelle samarbeids- og utvekslingsmetoder eksisterer, men aktørene kommuniserer i økende grad via sosiale medier. Det kreves en evaluering av utfordringer, muligheter og effektivitet.

Nylige kriser har satt fokus på spørsmålet om opplæringsorganisasjoners motstandsdyktighet. Å sikre motstandsdyktighet er en horisontal oppgave som strekker seg gjennom alle nivåer av opplærings-systemet. Politikk og retningslinjer kan etablere gunstige rammebetingelser og forebyggende tiltak som gjør utdanningsorganisasjonene mer motstandsdyktige.

Når det gjelder digitalisering, har COVID-19-pandemien vist at digital og inkluderende opplæring fremmer større motstandsdyktighet i systemet. Organisasjoner som hadde forberedt seg på inkluderende digital opplæring før COVID-19, så ut til å klare seg bedre under krisen.

Hvor langt disse resultatene kan brukes til å trekke konklusjoner om generell motstandsdyktighet under kriser, uavhengig av COVID-19, gjenstår å se.

Regional og nasjonal ledelse av opplæringssystemet

COVID-19-pandemien har forsterket utdanningsmessige ulikheter gjennom pålagt fjernundervisning, men den har også gitt en unik mulighet til å reformere opplæringen. Dette inkluderer bedre samarbeid mellom skoler, foreldre og samfunn og forbedring av inkluderende digital opplæring for alle elever.

I mange land tas politiske beslutninger for opplæringssystemer på ulike nivåer – for eksempel regionalt eller nasjonalt.

Uavhengig av hvilket nivå opplæringssystemet styres fra, ligger det et stort potensial i å digitalisere oppfølgingsaktiviteter for inkluderende opplæring på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Digitale teknologier kan bidra til å samle inn og aggregere relevante data om inkluderende opplæring mer effektivt og gjøre dem umiddelbart tilgjengelige for beslutningstakere. Videre kan tilgjengeliggjøring av data på ulike systemnivåer fremme selvrefleksjon og bevisbasert beslutningstaking, fra klasserommet til skolen, regionen og landet.

Konklusjon

Det kan argumenteres for at opplæringssektoren ofte har vært utilstrekkelig involvert i design og utvikling av teknologien og i å drøfte de etiske implikasjonene ved å bruke digitale medier og teknologier for å ta tak i inkluderende opplæring proaktivt. På samme måte har digital transformasjon og inkluderende opplæring stort sett blitt sett på som separate problemstillinger.

Men både digital transformasjon og inkluderende opplæring er systemtransformasjoner. Ved å se dem i sammenheng, som gjensidig avhengige og helhetlige problemstillinger og ved å involvere aktører fra alle systemnivåer i fremtidig utvikling, kan man skape et potensial for mer motstandsdyktige opplæringsystemer som er tilgjengelige for alle.

